

TIKO VAGALALA E VALE NI KO TAUVI

KOVIDI-19 E OKALADI

Updated 16 March 2022



Unite
against
COVID-19

TIKO GA E VALE



E gadrevi mo dou tiko vakadua e vale; o iko vata kei ratou kece na lewe ni nomu i tikitiko. Kua ni ko biuta na nomu i tikitiko, vakavo sara kevaka o sa vakasalataki mai vua na dauveiqaravi ena tabana ni bula, se kevaka e dua na leqa tubu vakasauri ko qai qiritaka na 111.

Tovolea mo tiko vakayawaki iko mai vei ira tale e so e nomu loma ni vale kevaka e rawa.

E NA LEQA TUBU VAKASAURI – QIRITA NA 111

Kevaka e dua vei kemudou ena nomu i tikitiko e tauvimate vakasauri, qirita na 111. Vakasaqara na veivuke kevaka e dredre na nomu cegu, bibi na seremu, sega ni rawa ni tucake, cawiri vakaukauwa na ulumu, bibi vakalevu na matamu se ko veilecayaki.

E sega ni saumi na ambulance.

O CEI ME'U TUKUTUKU KINA

- Nomu i liuliu vaka cakacaka
- Na koronivuli se vanua vakarautaki ni vuli taumada nei luvemu
- Nomu i tokani, matavuvale kei ira kece ko a veimaliwai voli kei ira ena dua na gauna lekaleka sa oti
- Dua na taba cakacaka se vanua ni veiqaravi ko a curuma ka tiko kina me sivia e 15 na miniti (me vaka na nomu valenilotu)



Tukuna vei ira kece ko a tiko volekati ira e na dua na gauna lekaleka sa oti me ra laki dikevi ke tiko vei ira na manumanu ni mate. E rawa ni ra gole ki na www.closecontact.nz me ra kunea kina na i kuri ni tukutuku oqo.

CAVA MO NAMAKA



E vuqa na tamata e ra sa cula oti era na vakila ni ra tauvimate, ia e mamada ga me vica na siga. E so era na sega saraga ni vakila e dua na i vakatakilakila ni mate.

Kevaka ko loma leqaleqa se tauvi iko tiko na vei mate bibi tale eso, qirita na nomu vuniwai se GP, se qirita na Healthline ena 0800 358 5453.

WAINIMATE

Gunuva tiko ga na memu wainimate ko dau taura ena veisiga.

Kevaka ko gadreva e dua na wainimate mo veitaratara vei nomu vuniwai se GP ka vakaraitaka vei ratou ni ko tiko vagalala tiko e vale. Kerea vei ratou me ratou vakauta na i vola ni wainimate se prescription ki na dua na valeniwai se pharmacy, ratou na vakadewataka yani vei kemuni na wainimate ka sega ni saumi.

SEMA TIKO

Me vaka ni ko sega ni rawa ni vakavulagi e na gauna ni tiko vagalala e vale, veitaratara vua e dua na wekamu se nomu i tokani ka me rawa ni na dau talevi iko ena qiri se vakau i tukutuku ena talevoni ena veisiga. Oqo e rui ka bibi sara kevaka ko tiko taudua ga.

CAVA NA BALAVU NI NOQU TIKO VAGALALA?

- E rawa ni ko na qai biubiu ena vale ni tiko vagalala ni oti e 7 na siga, oqori kevaka e sa sega ni tiko vei iko e dua na i vakatakilakila ni mate me ena loma ni 72 na auwa.
- Kevaka e se tiko vei iko na i vakatakilakila ni mate, se ko vakila ni bibi cake vei iko na mate, kua ni veilakoyaki - tiko ga e vale ka qirita na nomu vuniwai se GP se qirita na Healthline ena 0800 358 5453.



O IRA NA LEWE NI NOQU I TIKOTIKO



O ira kece dou vakaitikotiko vata e dodonu me ra na tiko vakadua e vale ena gauna o tiko vagalala kina o iko. E dodonu me na dikevi vakatotolo sara ke tiko vei ira na manumanu ni mate, ka me na dikevi tale ni oti e 7 na siga. Oqo me na rawa ni kilai kina ke ra tauvi Kovidi-19 talega.

E rawa ni ra gole ki na www.closecontact.nz se qirita na Healthline ena 0800 358 5453 ka wilika na i kuri ni tukutuku oqo se na i tuvatuva ka tarava.

KAKANA KEI NA VEIKA BIBI KO GADREVA

Kevaka e rawa, volia na kemudou kakana kei na veika bibi tale e so dou na gadreva ena mona livaliva. E rawa talega ni ko kerea e dua na wekamu se nomu i tokani me volivoli vei iko ia mo dou kua ni veitaratara.

Kevaka ko gadreva na veivuke ena kakana se so tale na ka, veitaratara vei ratou na COVID-19 Welfare line: 0800 512 337.

CAKACAKA KEI NA BULA VAKAILAVO

E rawa ni kere veivuke na nomu i liuliu vakacakacaka se o iko (kevaka ko cakacaka vakataki iko).

Ke o gadreva na veivuke vakailavo, qirita na COVID-19 Welfare line: 0800 512 337.

KEVAKA O VAKILA NI SEGA VEI IKO NA VAKACEGU/ LOMA LEQALEQA/NUI QAWAQAWA

- Qadreva e dua mo drau veitalanoa? – qirita se vakau i tukutuku ki na naba ni talevoni 1737 ena dua ga na gauna sa rawa, mo drau veitalanoa kei dua na dau soli i vakasala se counsellor
- Lifeline – qirita na 0800 543 354 (0800 LIFELINE) se vakau tukutuku ki na 4357 (HELP)
- Youthline (tabagone) – qirita na 0800 376 633 se vakau tukutuku ki na 234



KEVAKA E TIKO E SO TALE NA VAKATATARO?



Qirita na Healthline ena 0800 358 5453

Gole ki na www.whanauhq.nz ena i kuri ni tukutuku me baleta na tiko vagalala e vale.